

شهرکرد / چهارمحال و بختیاری

وحید رئیسی دهکردی

عکس: ایسنا

استاد بهزاد جعفریان دهکردی معتقد است
کلاه نمندی مناسب‌ترین کلاه برای سر آدم است

آخرین کلاه‌مال

رشته را به پدرش که استاد تمام عیار نمدمالی بوده، آموزش می‌دهد. استاد بهزاد حالا صفر تا صد مراحل کلاه‌مالی را به صورت سنتی و به تنهایی در کوی نمدمالان شهرکرد انجام می‌دهد و همه او را به نیک‌نامی، خوش خلقی و معرفت می‌شناسند؛ هرچند سه چهار نفری هم هستند که نمدهای تخته‌ای را خریداری و سپس به کلاه نمندی تبدیل می‌کنند و در این هنر صنعت فعالیت دارند.

دستان این هنرمند در طول سال‌ها به خاطر فرم‌دهی پشم و نمود و تولید کلاه نمندی، دیگر زمخت و سفت شده‌اند و انگشتانش مانند گیره‌ای محکم، نمدرانگه می‌دارد تا قالب‌گیری و فرم داده شود.

استاد بهزاد برای ساخت کلاه نمندی از پشم گوسفند و کرک بز استفاده و کلاه‌هایی به رنگ‌های سیاه، سفید، نخودی و قهوه‌ای تولید و به مشتری‌ها عرضه می‌کند، کلاه‌هایی که در تابستان خنک و در زمستان گرم است. او برای ساخت کلاه‌های نمندی از ابزارهای مانند قالب، کمان حلاجی، چکش، پشم، کرک، صابون، قیچی، تیغ، سنگ، اره، تابه و گاز استفاده و بهره‌گیری می‌کند. کرک‌های بز نائینی را پس از برش با کمان حلاجی و با پشم گوسفند مریونس استرالیا (که ظرفیت است) مخلوط می‌کند تا مریونس برای آستر و کرک‌های نائینی به عنوان رویه کلاه نمندی استفاده شود.

اینجاست که بالا و پایین رفتن مچ دستش با ریتم یکسان و آهنگ ریتم و رینگ دستگاه حلاجی‌اش آرامشی خاص به انسان می‌دهد و وقتی به خود می‌آیی، می‌بینی پشم‌ها یکدست شده‌اند.

این هنرمند سپس روی تابه مخصوص کار خود، آب صابون اضافه می‌کند و پشم و کرک را ترکیب و مالش می‌دهد، اینجاست که بالا و پایین، چپ و راست، شمال و جنوب و شرق و غرب، جهت‌های مغازه را نشانه می‌رود، با دستان محکم پشم‌ها را در دل هم می‌تند که حاصل آن، کلاه تخته‌ای سفید رنگ با جنسی محکم و سفت است. او سپس کلاه‌های تخته‌ای را به مدت ۱۲ ساعت در پوست انار و با شعله‌ای ملایم می‌جوشاند و پس از آن کلاه‌ها دو روز در پوست انار می‌ماند تا حساسی رنگ

با ورود به کوی نمدمالان، کارگاه‌ها و مراکز فروش انواع تولیدات نمندی خودنمایی می‌کند و در این میان تنها یک هنرمند کلاه‌مال فعالیت دارد که همه او را می‌شناسند و شاید بتوان وی را آخرین بازمانده «کلاه‌مالی» در شهرکرد نامید.

استاد بهزاد جعفریان دهکردی با ۵۴ سال سن از ۱۰ سالگی وارد این حرفه شده و هم‌اکنون بیش از ۴۰ سال در حوزه هنر صنعت کلاه‌مالی فعالیت دارد و شاید به جرئت بتوان گفت بسیاری از مردمان این دیار کلاه خود را از این هنرمند خریده‌اند. وقتی مقابل مغازه کلاه‌مالی استاد بهزاد می‌رسی یا در حال حلاجی پشم است یا مالش پشم‌ها و شاید هم در حال کف زدن و صابون مالی، گاهی هم سرش به لب‌سوزی کلاه‌ها گرم می‌شود.

او را هیچ‌گاه بیکار و یا حتی در حال استراحت نمی‌بینی اما حین کار هم حواسش به خارج از مغازه و رفت و آمد مردم، همشهریان و گردشگران است.

استاد بهزاد برای پاسخ به سلام رهگذران، دستان پُر درد و ترک خورده خود را بالا می‌آورد و آنجاست که رنگ مشکی ناشی از سال‌ها کلاه‌مالی را بین انگشتان و ترک‌های دستان وی می‌بینی. او همواره با متانت خویش، مردم را به درون مغازه دو سه متر مریعی‌اش در کوی نمدمالان شهرکرد دعوت می‌کند، مغازه‌ای که وجود این هنرمند همچنان در هوای سرد پاییزی مرکز چهارمحال و بختیاری گرمابخش رهگذران و مشتری‌هایش بوده و هست.

چای خوش طعم و رنگ استاد بهزاد را که می‌نوشم دلم گرم‌تر می‌شود. یکی از مشتری‌ها خدا حافظی می‌کند تا جا برای حضور من فراهم شود. او در ساخت کلاه نمندی یک استاد تمام عیار است و تمامی مراحل ساخت این هنر صنعت را به تنهایی در همین فضای کوچک انجام می‌دهد.

استاد بهزاد از قدیم علاقه فراوانی به کلاه‌مالی داشته و به خاطر همین عشق و علاقه وافرش در این هنر صنعت همچنان مانده و فعالیت دارد.

اوشاگرد پدرش در هنر صنعت نمدمالی دهکرد (شهرکرد) بوده و پس از ورود به عرصه کلاه‌مالی آن‌قدر زبده، فنی و توانمند می‌شود که حتی برخی فوت‌وفن‌های هنری این

فعالیت هنرمندان نمدمال و کلاه‌مال در شهرکرد سبب شد کلاه‌فرنگی و کلاه پهلوی هیچ‌گاه نتواند جای کلاه نمندی را در بین مردمان این سرزمین بگیرد. این کلاه همچنان اصالت خود را حفظ کرده و هنوز بر سر مردان خودنمایی می‌کند؛ در واقع پوششی فرهنگی و اجتماعی در بین اهالی چهارمحال و بختیاری به ویژه بین شهروندان بختیاری، قشقایی، قهقرخی (فرخ‌شهر)، دهکردی (شهرکرد) و بروجنی محسوب می‌شود.